

LUBUSKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW Gorzów Wlkp. 26. 03. 2024
Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
w Zielonej Górze
Delegatura w Gorzowie Wielkopolskim
ul. Kosynierów Gdyńskich 75
66-400 Gorzów Wielkopolski

tel. [95] 7200 521, fax [95] 7200 346

www.lwkz.pl; delegatura.gorzow@lwkz.pl

Elektroniczna Skrzynka Podawcza EPUAP: /WUOZDELGW/skrytka

ZN-G.5142. 1.2024 [San]

**Parafia Rzymskokatolicka
pw. Podwyższenia Krzyża Świętego
w Gralewie
Gralewo 7, 66-431 Santok**

**Pełnomocnik:
Pan Marcin Gierstun
ul. Wyspiańskiego 50/10
65-178 Zielona Góra**

D E C Y Z J A

Na podstawie art. 92 ust. 6, art. 36 ust. 1 p. 1, art. 7 p.1 i art. 6 ust. 1 p. 1 lit. c) ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 840 ze zm.), w związku z § 12, 13 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 81 ze zm.) i art. 104 ustawy z dnia 14.06.1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 775 ze zm.), po rozpatrzeniu wniosku Parafii Rzymskokatolickiej pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Gralewie, Gralewo 7, 66-431 Santok z dnia 06.02.2024 r. (wpłynęło w dniu 13.02.2024 r.), reprezentowanej przez pełnomocnika Pana Marcina Gierstuna, ul. Wyspiańskiego 50/10, 65-178 Zielona Góra

Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków u d z i e ł a p o z w o ł e n i a

na prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich oraz robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków jakim jest kościół filialny pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w miejscowości Janczewo, położony na dz. ewid. 137 obręb Janczewo, gm. Santok, wpisany do rejestru zabytków pod numerem 648 decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Zielonej Górze z dnia 18.12.1963 roku i pod numerem KOK-I-86/76 decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gorzowie Wlkp. z dnia 05.11.1976 roku, zgodnie z dokumentacją projektową sporządzoną przez mgr inż. Marcina Gierstuna w Zielonej Górze w lutym 2024 r., polegających na remoncie wieży z latarnią wraz z korpusem, w następującym zakresie:

Odtworzenie wypełnień międzyryglowych

1. oczyszczenie i przygotowanie podłoża;
2. wykonanie bednarki – nabicie listewek sosnowych o przekrojach trójkąta;
3. wymurowanie fach cegłą budowlaną pełną na zaprawie wapienno-cementowej;

4. demontaż stemplowań;
5. odtworzenie stalowych ściągow na osi północ/południe oraz wykonanie brakujących ściągow na osi wschód/zachód w górnej części wieży (poziom okiennic);
6. wymurowanie brakującej farchy wieży w przyziemiu kościoła;
7. wykonanie tynków zewnętrznych na polach międzyryglowych (fachach);
8. wykonanie dwóch otworów wentylacyjnych w polu południowym dolnej części oraz osadzenie stalowych kratek wentylacyjnych z poziomymi żaluzjami w kolorze białym;
9. dwukrotne malowanie tynków farbą na bazie wapna dyspergowanego w kolorze „stara biel”.

Tymczasowy demontaż hełmu

1. demontaż fragmentów pokrycia hełmu z blachy tytan-cynk oraz poszycia z desek w miejscach zamocowania zawiesi transportowych;
2. odłączenie zasilania i wszelkich przewodów elektrycznych i telekomunikacyjnych;
3. montaż i zaczepienie atestowanych zawiesi transportowych, wypięcie konstrukcji hełmu z konstrukcji wieży;
4. zdemontowanie hełmu i złożenie na wypoziomowanych legarach w poziomie terenu;
5. tymczasowe zabezpieczenie dachu wieży przed warunkami atmosferycznymi płytami OSB oraz papą i folią;
6. ponowny montaż i osadzenie hełmu po zakończeniu pionowania konstrukcji i niezbędnych pracach towarzyszących;
7. odtworzenie poszycia z desek i pokrycia z blachy;
8. ponowne podłączenie kabli i zasilania;
9. wykonanie instalacji odgromowej hełmu.

Pionowanie wieży

1. wykonanie usztywnień przestrzennych – zastrzałów w tymczasowej konstrukcji stabilizującej za pomocą regulowanych podpór budowlanych skośnych;
2. wypełnienie pól międzyryglowych ceglami w części parterowej;
3. tymczasowy demontaż pokrycia dachowego korpusu z dachówki wraz z łatami w pasie szer. 1,5 m (do drugiego wiązara);
4. rozbiórka wypełnienia murowanego z cegły pomiędzy wieżą a skrajnym wiązarem korpusu;
5. tymczasowe zabezpieczenie plandeką dachu przed warunkami atmosferycznymi;
6. zamontowanie ceownika C200 na belkach stropowych parteru wraz z ułożeniem min. czterech podnośników hydraulicznych, wykonanie i zamocowanie ramy oraz zamontowanie dębowych klocków mocujących;
7. zespolenie śrubami konstrukcji wewnętrznej dzwonnicy z konstrukcją zewnętrzną (wieży) oraz z ramą unoszącą;
8. wypięcie złączy, kołków w obrębie gzymsu międzykondygnacyjnego;
9. pionowanie konstrukcji przez podnoszenie podnośnikami hydraulicznymi ramy unoszącej (i górnej partii wieży); uwaga: proces należy prowadzić stopniowo i kontrolować, a w razie konieczności przerwać;
10. wypełnienie powstałego dystansu w ścianie zachodniej / lub i południowej, północnej elementami drewnianymi, a także wymiana końcówek słupów i zastrzałów oraz połączenie i scalenie części górnej wieży z dolną;
11. naprawa i uzupełnienie pozostałych, uszkodzonych elementów konstrukcyjnych oraz połączeń wzajemnych;
12. demontaż ramy i podnośników, rozbiórka wtórnego, stalowego pierścienia stalowego w poziomie dzwonu;
13. odtworzenie pokrycia dachowego korpusu wraz z opierzeniami; uwaga: nie należy

- stosować dachówki krawędziowej;
14. demontaż stemplowania wewnętrznego i wypełnienie fach cegłami.

Odgrzybianie elementów drewnianych

1. słupy, rygle i zastrzały w części południowo-wschodniej parteru;
2. środkowy słup wieży po stronie zachodniej parteru;
3. słupy, rygle i zastrzały w części północno-zachodniej oraz północnej parteru;
4. odgrzybianie innych elementów na etapie wykonawczym.

Stabilizacja powierzchniowa elementów drewnianych

1. słupy, rygle i zastrzały w części południowo-zachodniej przyziemia;
2. słupy, rygle i zastrzały przy drzwiach do wieży;
3. inne, pozostałe wykazane na etapie wykonawczym.

Prace w obrębie korpusu, wymiana podwalin

1. odbicie tynku i tymczasowy demontaż wypełnień międzyryglowych między wieżą a korpusem w poziomie parteru i pierwszego rzędu fach nad wymienionymi podwalinami;
2. demontaż zbędnej farchy przyziemia od strony wieży;
3. demontaż obicia rygla z paneli;
4. tymczasowe podstemplowanie i zabezpieczenie istniejącej konstrukcji;
5. wymiana uszkodzonych, mocno zagrzybionych drewnianych elementów konstrukcyjnych (w tym podwalin) na nowe, flekowanie elementów częściowo uszkodzonych (w tym końcówek słupów);
6. odgrzybianie i stabilizacja powierzchniowa elementów drewnianych podatnych do pozostawienia;
7. demontaż podparć wtórnych, odtworzenie wypełnień międzyryglowych z cegły pełnej, wymurowanie brakującej farchy przy wieży;
8. odtworzenie tynków i malatury oraz scalenie nowych powierzchni z istniejącymi.

Wykonanie instalacji elektrycznych

1. wykonanie instalacji odgromowej;
2. wykonanie instalacji elektrycznej.

Malowanie zewnętrznych elementów drewnianych

1. usunięcie zabrudzeń i nawarstwień malarskich na elementach drewnianych;
2. oczyszczenie i przygotowanie podłoża;
3. dwukrotne malowanie drewna farbą kryjącą, odporną na warunki atmosferyczną; uwaga: kolorystykę należy ustalić na podstawie badań konserwatorskich na które należy uzyskać pozwolenie konserwatorskie.

Malowanie elementów metalowych – ściągów

1. usunięcie zabrudzeń, rdzy i nawarstwień malarskich;
2. oczyszczenie i przygotowanie podłoża;
3. zabezpieczenie antykorozyjne;
4. dwukrotne malowanie farbą kryjącą, odporną na warunki atmosferyczne.

Odtworzenie komunikacji wewnętrznej

1. odtworzenie drewnianych schodów między kondygnacjami;

Posadzka wewnętrzna

1. zasypanie i zagęszczenie wykopów ubijakami ręcznymi;

2. odtworzenie, ułożenie posadzki z cegły na płask i zasypanie spoin piaskiem drobnym;
3. zaimpregnowanie posadzki środkiem do porowatych materiałów.

Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków nie uzgadnia wykonania podbudowy piaskowo-cementowej

Podmurówka ceglana ścian zewnętrznych

1. czyszczenie środkiem chemicznym usuwającym zabrudzenia i nalot biologiczny;
2. czyszczenie parą wodną pod ciśnieniem;
3. wymiana uszkodzonych cegieł na nowe tego samego typu;
4. lokalne przemurowanie osłabionych fragmentów i pęknięć, w szczególności części zachodniej po stronie południowej;
5. wymiana niewłaściwego, luźnego i uszkodzonego spoinowania, uzupełnienie brakującego spoinowania; uwaga: należy stosować materiały dedykowane do obiektów zabytkowych;
6. wzmocnienie strukturalne poprzez głębokie nasączenie bezbarwnym preparatem opartym na estrach kwasu krzemowego.

Prace wykończeniowe

1. odtworzenie zdemontowanych elementów (żaluzje, drzwi, gzymsy itd.);
2. uporządkowanie terenu i wykonanie niezbędnych spadków w kierunku zewnętrznym.

Termin ważności pozwolenia: 31.12.2026 r.

Warunkami ważności decyzji jest spełnienie obowiązków polegających na:

- zgodnie z § 12 ust. 1 pkt 3, § 13 ust. 1 pkt 4 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (tj. Dz. U. z 2021 r., poz. 81 ze zm.) wprowadza się obowiązek kierowania pracami przez osobę spełniającą wymagania określone w art. 37a ust. 1, 2 i art. 37c ust. 1, 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- zgodnie z § 12 ust. 1 pkt 4, § 13 ust. 1 pkt 4 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (tj. Dz. U. z 2021 r., poz. 81 ze zm.) wprowadza się obowiązek polegający na przekazaniu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków nie później niż w terminie 14 dni przed dniem rozpoczęcia prac, a w toku prac na 14 dni przed dokonaniem zmiany osoby, o której mowa w pkt 3 a) imienia, nazwiska i adresu osoby; b) dokumentów potwierdzających posiadanie przez tę osobę wymagań określonych w art. 37 a ust. 1 pkt 1-2, c) i art. 37 c oświadczenia osoby, o której mowa w pkt 3, o przyjęciu obowiązku kierowania pracami i robotami;
- zgodnie z § 12 ust. 2 pkt 1, § 13 ust. 2 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (tj. Dz. U. z 2021 r., poz. 81 ze zm.) wprowadza się obowiązek zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków o terminie rozpoczęcia i zakończenia wskazanych w niniejszym pozwoleniu prac i robót budowlanych;
- zgodnie z § 12 ust. 2 pkt 3 i § 13, ust. 2 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (tj. Dz. U. z 2021 r., poz. 81 ze zm.) wprowadza się obowiązek niezwłocznego zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków o zagrożeniach lub nowych okolicznościach ujawnionych w trakcie prowadzenia wskazanych w pozwoleniu robót i prac;

- zgodnie z § 12 ust. 3 i § 13 ust. 2 pkt 4 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 81 ze zm.) wprowadza się obowiązek dokonania odbioru końcowego badań, robót i prac przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

U z a s a d n i e n i e

Planowana inwestycja dotyczy kościoła filialnego pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w miejscowości Janczewo, gmina Santok, wpisanego do rejestru zabytków pod numerem 648 decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Zielonej Górze z dnia 18.12.1963 roku i pod numerem KOK-I-86/76 decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gorzowie Wlkp. z dnia 05.11.1976 roku. Wpisany do rejestru zabytek chroniony jest na podstawie art. 7 pkt 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 840 ze zm.). Zgodnie z treścią art. 36 ust. 1 p. 1 wyżej cytowanej ustawy prace konserwatorskie i restauratorskie oraz roboty budowlane przy zabytku wymagają pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Pismem z dnia 06.02.2024 r. (data wpływu 13.02.2024 r.), Parafia Rzymskokatolicka pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Gralewie, Gralewo 7, 66-431 Santok, reprezentowana przez pełnomocnika Pana Marcina Gierstuna, ul. Wyspiańskiego 50/10, 65-178 Zielona Góra wniosła do Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o udzielenie pozwolenia na prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich oraz robót budowlanych przy kościele filialnym pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w Janczewie. Do wniosku załączono dokumentację projektową sporządzoną przez mgr inż. Marcina Gierstuna w Zielonej Górze w lutym 2024 r., polegających na remoncie wieży z latarnią wraz z korpusem kościoła.

Jak wynika z akt sprawy wnioskodawca dysponuje obiektem zabytkowym do celów inwestycyjnych i jest umocowany do występowania w sprawie przed organem administracji publicznej.

Kościół w Janczewie został wbudowany w konstrukcji ryglowej latach 1733-1735 z inicjatywy właściciela dóbr ziemskich Rudolfa von Schöninga, który był także fundatorem dwóch dzwonów w osadzonych w wieży dzwonnicy oraz ołtarza ambonowego. Świątynia jest stosunkowo skromna, czworoboczna, salowa z wieżą i latarnią po stronie zachodniej. W okresie po II wojnie światowej do części prezbiterialnej dodano przybudówkę mieszczącą salkę katechetyczną. Budowla z uwagi na zły stan techniczny była przez ca 10 lat nieużytkowana. Kompleksowy remont wykonano w oparciu o dokumentację projektową sporządzoną w 2005 roku. Przyczyną sporządzenia aktualnej dokumentacji i wystąpienia z wnioskiem o uzgodnienie robót budowlanych jest stwierdzenie obecności owocników grzyba domowego właściwego na zachodniej ścianie kościoła i w dolnych partiach drewnianej konstrukcji wieży dzwonnicy. W związku z destrukcją porażonych elementów konstrukcyjnych, a także wychylenia się wieży przyjęto przytoczony w sentencji decyzji zakres prac w oparciu o dokumentację projektową. Po dokonaniu niezbędnej analizy wniosku i dokumentacji projektowej przyjmuje się wskazane roboty budowlane jako niezbędne dla zachowania i utrwalenia substancji zabytku.

Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków na prowadzenie prac o podobnym zakresie wydał Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej pozwolenie znak: ZN-G.5142.3.2023 [San]. W ramach prac dokonano demontażu ceglanej posadzki i zrealizowano pierścien wzmacniający fundamenty, usunięcia ceglanych pól wypełnień fach, stabilizacji i stemplowania drewnianej konstrukcji, wymiany podwalin oraz końcówek słupów.

Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków nie uzgodnił wprowadzenia podbudowy pod posadzkę wieży z uwagi na brak konieczności izolacji tej partii wnętrza. Zarazem wniósł w sentencji decyzji uwagi odnośnie stosowanych materiałów i czynności, a także wprowadził

warunek zapewnienia przy pracach badania konserwatorskie, na które należy uzyskać pozwolenie organu konserwatorskiego w oparciu o art. 36 ust. 1 pkt 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Wobec powyższego na podstawie art. 92 ust. 6, art. 6 ust. 1 pkt 1 lit. c, art. 7 pkt 1, art. 36 ust 1 pkt 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz art. 104 Kodeksu postępowania administracyjnego, orzeczono jak w sentencji.

Jednocześnie informuję, że:

- Zgodnie z art. 36 ust. 8 ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 840 ze zm.) uzyskanie pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na podjęcie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków nie zwalnia z obowiązku uzyskania pozwolenia na budowę albo zgłoszenia, w przypadkach określonych przepisami Prawa budowlanego.
- Stosownie do art. 47 ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 840 ze zm.) wojewódzki konserwator zabytków może wznowić postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia, a następnie zmienić je lub cofnąć, w drodze decyzji, jeżeli w trakcie wykonywania działań określonych w niniejszym pozwoleniu wystąpiły nowe fakty i okoliczności, mogące doprowadzić do uszkodzenia lub zniszczenia zabytku;

Pouczenie

Od niniejszej decyzji służy stronom odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego za pośrednictwem Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia. W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję. Decyzja staje się ostateczna i prawomocna z dniem doręczenia przez ostatnią ze stron postępowania. Decyzja podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania, jeżeli jest zgodna z żądaniem wszystkich stron lub jeżeli wszystkie strony zrzekły się prawa do wniesienia odwołania (art.127a §1, art.130 § 4 Kpa).

z up. Lubuskiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków

mgr *Błażej Skaziński*
Kierownik Delegatury

Do wiadomości:

1. Diecezja Zielonogórsko-Gorzowska, ul. Powstańców Wielkopolskich 1, 65-075 Zielona Góra
2. aa. (538) D – 36.1.1+

Oprac. mgr Błażej Skaziński